

Sygn. akt II UK 88/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku A.K. następcy prawnej zmarłego Z. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 listopada 2009 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 18 września 2008 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 18 września 2008 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy Z. K., zastąpionego przez żonę A. K. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 20 marca 2008 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o rentę z tytułu niezdolności do pracy, dzieląc ustalenia faktyczne oraz ich prawną ocenę dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, według której wnioskodawca nie spełnił przesłanek określonych w art. 12 i 13 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst; Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, ze zm.), bowiem schorzenia na które cierpiał nie czyniły go całkowicie niezdolnym do pracy. W ocenie Sądu, wbrew twierdzeniom apelacji, biegli lekarze internista-kardiolog, neurolog oraz okulista, którzy wydawali w sprawie opinię dla potrzeb postępowania przed Sądem pierwszej instancji, dokonali kompleksowej oceny stanu zdrowia oraz wpływu schorzeń wnioskodawcy na jego ogólny stan zdrowia, a także możliwości podjęcia pracy zgodnie z poziomem posiadanych przez niego kwalifikacji.

Stan faktyczny sprawy przedstawiał się następująco; wnioskodawca, urodzony w dniu 13 marca 1962 r., z wykształceniem średnim w zawodzie technika budowlanego, pracował jako murarz, strażak oraz kierowca. Na podstawie opinii lekarskiej z dnia 28 sierpnia 2006 r. przyznano mu prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 5 czerwca 2006 r. do dnia 31 sierpnia 2007 r. z uwagi na enukleację gałki ocznej prawej w związku z czerniakiem gałki ocznej oraz „niepewne rokowania wynikające z rozpoznania współistniejącego schorzenia układu sercowo – naczyniowego”. Decyzją z dnia 19 października 2007 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy przyznania dalszego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z uwagi na orzeczenie komisji lekarskiej, która orzekła, iż wobec braku wznowienia nowotworu, ustala konieczność leczenia onkologicznego, widzenie oka lewego jest prawidłowe, i na tej podstawie orzeczono, że wnioskodawca jest zdolny do pracy zgodnie z poziomem kwalifikacji z przeciwwskazaniem pracy na wysokości oraz prac wymagających widzenia obuocznego. Dodać należy, że u wnioskodawcy rozpoznano nadto stabilną chorobę niedokrwinną serca, stan po przebyłym zawale mięśnia sercowego ściany dolno-bocznej w 2003 r., bez objawów niewydolności krążenia, stan po angioplastyce

gałęzi okalającej z implantacją stentu, nadciśnienie tętnicze 1° wg PTNT. W ocenie biegłych wnioskodawca mógł podjąć pracę w swoim zawodzie lub w ramach posiadanych kwalifikacji. W toku postępowania apelacyjnego wnioskodawca zmarł w dniu 18 sierpnia 2008 r.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawczyni A. K., która z mocy art. 136 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS zgłosiła swój udział w postępowaniu w sprawie z wniosku zmarłego męża, i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 12 w związku z art. 13 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, oraz naruszenie prawa procesowego – art. 328 § 2 w związku z art. 382, art. 316 § 1 w związku z art. 233 § 1, art. 477¹⁴ § 4 i art. 477^{14a} k.p.c., wniósł o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje;

W skardze kasacyjnej wskazano na naruszenie art. 328 § 2 w związku z art. 382, art. 316 § 1 w związku z art. 233 § 1, art. 477¹⁴ § 4 i art. 477^{14a} k.p.c. Powołane w zarzutach skargi – naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., określającego wymogi, jakim powinno odpowiadać uzasadnienie wyroku, nie jest zasadne. Wskazane w skardze kasacyjnej pomyłki zawarte w uzasadnieniu wyroku, w tym niewłaściwe określanie strony wnoszącej apelację nie wyczerpuje znamion naruszenia tego przepisu, które - co warto przypomnieć - może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej tylko wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera wszystkich koniecznych elementów bądź zawiera tak oczywiste braki, że uniemożliwiają one kontrolę kasacyjną, zaś to czy w istocie sprawa została wadliwie, czy prawidłowo rozstrzygnięta nie zależy od tego, jak zostało napisane uzasadnienie, co zresztą znajduje potwierdzenie w art. 398¹⁴ k.p.c., w myśl którego Sąd Najwyższy oddala skargę kasacyjną także wtedy, gdy mimo błędnego uzasadnienia orzeczenie odpowiada prawu (por. wyroki SN z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05 - LEX nr 179971 oraz 27 marca 2008 r., II CSK 315/07 - LEX nr 390105).

W skardze pełnomocnik żony wnioskodawcy zarzucił także naruszenie art. 477¹⁴ § 4 i art. 477^{14a} k.p.c., „wyrażające się w orzeczeniu przez Sąd Apelacyjny co do istoty sprawy z pominięciem nowych okoliczności dotyczących niezdolności do pracy i nie uchyleniu przez Sąd decyzji organu rentowego oraz nie przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, pomimo złożenia przez wnioskodawcę wniosku procesowego i przedłożenia zaświadczeń i wyników badań wskazujących na istotne i obiektywne zmiany stanu zdrowia wnioskodawcy istniejące już w chwili ustalania przez organ rentowy prawa do świadczenia, poprzez pominięcie i brak ustosunkowania się do wniosku w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia”. Oceniając zarzut naruszenia art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. i stwierdzając jego niezasadność, należy wskazać, że zgodnie z tym przepisem, w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, a podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub orzeczenie komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. W tym przypadku sąd uchyła decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie. Wobec treści tego przepisu odnosi się on do postępowania przed sądem pierwszej instancji (tylko ten sąd oddala odwołanie), a tym samym nie może być naruszany przez sąd drugiej instancji, który go nie stosuje. Sąd odwoławczy może skontrolować prawidłowość prowadzenia postępowania przed sądem pierwszej instancji, w tym również niezastosowanie przez ten sąd art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. Sam jednak tego przepisu stosować nie może - nie może go zatem naruszyć przez jego niezastosowanie, (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2007 r., I UK 316/06, OSNP 2008 nr 13-14, poz.19). Wykładnię tę dodatkowo wspiera porównanie treści normatywnej art. 477¹⁴ k.p.c. i art. 477^{14a} k.p.c. Pierwszy z tych przepisów dotyczy postępowania przed sądem pierwszej instancji, drugi - jednoznacznie sądu drugiej instancji. Pozwala to na stwierdzenie, że art. 477¹⁴

k.p.c. normuje wyczerpująco katalog rozstrzygnięć sądu rozpoznającego w pierwszej instancji odwołania od decyzji organów rentowych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Sposobu orzekania przez sąd drugiej instancji dotyczy natomiast art. 477^{14a} k.p.c. który stanowi że Sąd drugiej instancji, uchylając wyrok zaskarżony apelacją i poprzedzającą go decyzję, może przekazać sprawę do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu. Nie może natomiast za ten organ orzec o uprawnieniach rentowych ubezpieczonego.

W ocenie Sądu Najwyższego nie można w związku z tym odmówić słuszności zarzutowi naruszenia art. 316 k.p.c. oraz art. 477^{14a} k.p.c.

Co prawda jak świadczy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 152/04 (OSNP nr 17/2005, poz. 273), z art. 316 § 1 k.p.c. nie wynika obowiązek przeprowadzenia dowodów w celu ustalenia niezdolności do pracy, która miała powstać po wydaniu zaskarżonej odwołaniem decyzji odmawiającej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z tym, że zasadą jest, że sąd ocenia legalność decyzji organu rentowego według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania, to jednak nie jest wyłączone przyznanie ubezpieczonemu świadczenia, jeżeli warunki je uzasadniające zostały spełnione po wydaniu zaskarżonej decyzji. Trafnie więc skarga kasacyjna zarzuca, że Sąd Apelacyjny naruszył ten ostatni przepis, ponieważ nie uwzględnił nowych okoliczności dotyczących stanu zdrowia wnioskodawcy, które ujawniły się w czasie postępowania apelacyjnego. W sprawie jest niesporne, że wraz z pismem procesowym z dnia 17 września 2008 r. pełnomocnik żony wnioskodawcy, działając w jej imieniu, wobec zgonu wnioskodawcy Z. K. w dniu 18 sierpnia 2008 r., powołał się na ustalone przyczyny zgonu wnioskodawcy oraz na stan jego zdrowia na przestrzeni ostatnich miesięcy przed śmiercią, wynikający z przedłożonych zaświadczeń lekarskich, co stanowiło o nowych okolicznościach dotyczących niezdolności do pracy po dniu złożenia odwołania od decyzji organu rentowego. Jest niewątpliwe, a całkowicie pominięte przez Sąd Apelacyjny, że bezpośrednią przyczyną śmierci męża wnioskodawczyni (liczącego w chwili śmierci 46 lat) była ostra niewydolność krążeniowa, zaś tzw. przyczyną wyjściową, czerniak gałki ocznej, a więc schorzenia, które w latach 2006 - 2007, czyniły męża

wnioskodawczyni całkowicie niezdolnym do pracy. Według ustaleń stanu faktycznego stan jego zdrowia miał ulec poprawie w październiku 2007 r. w stopniu uniemożliwiającym uznanie go za całkowicie niezdolnego do pracy, gdy tymczasem po upływie dziesięciu miesięcy wnioskodawca zmarł. Przytoczona sekwencja wydarzeń, uzasadnia podniesiony w skardze zarzut błędu w ustaleniach faktycznych i naruszenia art. 477^{14a} k.p.c., bowiem już w dacie wydawania przez organ rentowy decyzji, obiektywnie rzecz biorąc mogły istnieć (a być może istniały) przesłanki dające podstawę do uznania, że mąż wnioskodawczyni był nadal całkowicie niezdolny do pracy. W tym kontekście stwierdzenie przez Sąd Apelacyjny już po śmierci męża wnioskodawczyni, że „wnioskodawca jest zdolny do pracy” bowiem rozpoznane „schorzenia wnioskodawcy nie czynią go niezdolnym do pracy”, musi budzić uzasadnione wątpliwości.

W tym miejscu warto zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2005 r., I UK 93/04, (OSNP nr 16/2005, poz. 254), w myśl którego w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych dotyczącej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy oceny wymaga stan zdrowia ubezpieczonego z daty wydania decyzji, ale nie jest wyłączone wskazanie przesłanek nabycia świadczenia w oparciu o dowody uzyskane później, jeżeli potwierdzają one istnienie nieprzerwanej niezdolności do pracy obejmującej datę wydania decyzji. Oznacza to, że czym innym są nowe okoliczności dotyczące niezdolności do pracy, a czym innym nowe dowody, które służą do udokumentowania stanu zdrowia ubezpieczonego. Mogą one być skutecznie powoływane gdy sprawa toczy się w sądzie, przy założeniu, iż służą one wykazaniu jaki był stan zdrowia ubezpieczonego (czy był on niezdolny do pracy) w chwili wydawania decyzji rentowej. Myśl taką wyraża także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2008 r., I UK 385/07, (niepublikowany), w którego tezie stwierdzono, że w sprawie o świadczenie z ubezpieczenia społecznego, do którego prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy, ubezpieczony może w postępowaniu apelacyjnym zgłaszać nowe fakty i dowody na warunkach określonych w art. 381 k.p.c., ale muszą one dotyczyć okoliczności istniejących w dacie wydania decyzji przez organ rentowy (argument z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c.).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na mocy art. 398¹⁵ k.p.c.